

“MITARA” (Measles).

T. Wi Repa. M.B., Ch.B.

HE mate rere ano tenei. Engari ehara i te mate e whakahaua ana e te ture kia whakaaturia ki te tari o te ora. He mate tenei e pa ana ki te nuinga o nga tamariki noho taone, kaore hoki e ngaro rawa atu ana taua mate i nga taone. Ko nga tamariki o nga kainga tawhiti mai i nga taone kaore e tino pangia ana e te mate nei. He mate kaha tenei ki te patu tangata, ara tamariki i raro iho i te rima tau. E hara i te mea ko te mitara ki te patu, engari ko nga mate nunui e whai mai ana i te huarahi i parangia e ia. E rua nga momo o te mate nei. Te momo tuatahi ko te *Mitara Ingarihi*. Ko te momo tena e pa auau ana ki nga tamariki o nga taone o tenei whenua. Ki te pangia te tamaiti, te pakeke ranei kaore ia e pangia i muri atu. Te momo tuarua ko te *Mitara Tiamana*. Kaore i tino kaha tena momo. Maha noa atu ona panga mai ki te tangata. I te tau 1903, e 9150 nga pakeke, tae atu ki nga tamariki i mate i te mitara E 941 roto i te rau tupapaku he tamariki no raro iho i te rima tau. I nga tau 1893-1903, 10709 nga pakeke me nga tamariki i aitua ia tau, ia tau. No te tamariki te mate nei. Engari ka tupono ana ki nga pakeke kaore ano kia pangia ia ratau e tamariki aua, kanui te kaha o te whiu. No Ingarangi enei whika.

“TE TAU IA REWHAREWHA.”

Ki tooku mahara he mitara te mate e kiia nei “Ko Rewharewha.” I te panga mai o te mitara ki o tatau kaumatua i nga wa i piri tuatahi ai ratau ki te pakeha, ka patua ratau na kouei nga tangata o te Waipounamu i iki ki te po. Engari kaore au i marama ki taua tau. Te take i kaha ai taua mate ki te whiu i te tangata, he omaomatanga ki ro wai matao, hei patu i te wera. Na reira ka pangia e te pneumonia, ka mate mate. I te tau 1875 ka rere mai te manua o a H.M.S. Dido i Poihakena ki Whiti. Ka mauria taua mate mitara ki era motu. I roto i nga marama e wha ka hemohemo e 40,000 tangata o roto o te 150,000 tangata o Whiti. I te tau 1846, ka puta te mitara ki etahi motu pakupaku kei te raki o Norway. Te ingoa o aua motu ko Faroe Islands. Kotahi tonu te hinganga o nga tangata o ena motu pau katoa ki te hemohemo. No reira e ki ana au koiane taua mate a “Rewharewha”

O nga mate rere o tenei wawahanga mate, ara, whakaputa i te kiri kopata pata ai (Kiri ura), ko te tuatoru tenei te kaha ki te patu tangata. E hara ia ia ake ona kaha, e ngari no nga mate e pa ana ki te pukapuka. Ko tenei mate hoki te mate patu tamariki o nga mate o tena pakeke o te tangata. E ono tae atu ki te waru tamariki e mate ana i roto i te rau i tenei mate i te wa e paha ai ki nga Hohipera. Kaore ano i kitea te putake ake o te mate nei—ina ra te ngarara, te aha ranei pera me etahi huhua mate. Engari kei te mahi tonu nga tohunga